

DET KONGELIGE
BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENT

KOPI

Oslo kommune
Barne- og familieetaten
Nasjonalt ressurscenter for seksuelt misbrukte barn
Postboks 6726 St. Olavs plass
0130 Oslo

Deres ref

Vår ref
00/05821 K BHO

Dato
09.04.01

**VEDRØRENDE GJENNOMFØRING AV MEDISINSKE UNDERSØKELSER I
SAKER MED MISTANKE OM SEKSUELLE OVERGREP**

Vi viser til Deres brev av 12. desember 2000 vedrørende ovennevnte.

Foreldre, fast bosted og foreldreansvar

Innledningsvis vil departementet presisere at vi har begrenset vårt svar til problemstillingen vedrørende medisinske undersøkelser i saker med mistanke om seksuelle overgrep. Andre medisinske undersøkelser er ikke berørt i svaret.

Det følger av lov om barn og foreldre av 8. april 1981 nr. 7 (barneloven) § 30 at de som har del i foreldreansvaret har rett og plikt til å ta avgjørelser for barnet i personlige forhold. Dersom foreldrene har felles foreldreansvar, innebærer dette som utgangspunkt at alle de enkelte beføyelser som foreldreansvaret gir, skal utøves i fellesskap. Ved felles foreldreansvar skal således begge foreldrene være med på treffe beslutninger om barnets personlig forhold. Det kreves imidlertid ikke positiv enighet, det er tilstrekkelig at den ene aksepterer den avgjørelse som den andre tar.

Barneloven § 35 b sier noe om hvilke avgjørelser den forelderen som bor fast sammen med barnet kan ta, uten at den andre med felles foreldreansvar kan motsette seg dette. Dette er avgjørelser som gjelder den daglige omsorgen av barnet, spørsmål om barnet skal gå i barnehage og hvor i landet barnet skal bo. Spørsmålet om det skal foretas en medisinsk undersøkelse av barnet for å avdekke seksuelle overgrep, faller ikke inn under de avgjørelser som den som bor fast sammen med barnet kan ta etter barneloven § 35 b.

Det fremgår klart av juridisk teori på området, at dersom barnet skal gjennomgå medisinsk undersøkelse/behandling eller inngrep kreves det samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret. Dette gjelder uansett om det er en som har del i foreldreansvaret, eller en som står denne nær, som er mistenkt for seksuelle overgrep. En foreldre som ikke har del i

Postadresse
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersgt. 59

Telefon - sentralbord
22 24 90 90 / 22 24 26 01
Org. nr.:
972 417 793

Barne- og ungdomsavdelingen
Telefaks:
22 24 27 19

Saksbehandler
Beate Holter
22 24 25 82

foreldreansvaret, men kun samværsrett, kan således ikke bringe barnet inn til en medisinsk undersøkelse uten samtykke fra den som har foreldreansvaret.

Ved felles foreldreansvar har begge foreldrene lik rett til opplysninger om barnet. Også den som ikke har del i foreldreansvaret, har rett til å få opplysninger om barnet. Dette følger av barneloven § 50. I henhold til denne bestemmelsen skal den forelder som har foreldreansvaret alene, gi den andre forelder opplysninger om barnet, når det blir bedt om det. Den som ikke har del i foreldreansvaret har også rett til opplysninger om barnet fra barnehage, skole, helse – og sosialvesen og politi. Det skal ikke gis opplysninger hvis det kan være til skade for barnet. Hvis barnet har krav på taushet om enkelte forhold, skal det ikke gis opplysninger til noen av foreldrene om dette.

Spørsmålet om samtykke fra de som har foreldreansvar, må også sees i lys av barnets medbestemmelsesrett og selvbestemmelsesrett i barneloven §§ 31 og 33. Hvorvidt det kreves samtykke fra foreldrene ved medisinsk behandling avhenger av barnets alder og modenhet. Ved medisinske inngrep og behandling er utgangspunktet at det kreves samtykke fra den unge selv når vedkommende har nådd en slik alder og modenhet at den unge forstår hva inngrepet gjelder og hvilke følger det kan få. Setter sykdommen eller skaden den unge midlertidig ut av stand til å vurdere dette, må det i stedet kreves samtykke fra dem som har foreldreansvaret. Også i de tilfellene hvor den unge ennå ikke har oppnådd en slik alder og modenhet, kreves samtykke fra dem som har foreldreansvaret.

Dette følger nå av lov om pasientrettigheter av 2. juli 1999 nr. 63 som trådte i kraft 1. januar 2001 §§ 4-4.

Foreldreansvaret skal utøves ut fra barnets interesser og behov. Hvis en forelder ikke utøver foreldreansvaret til barnets beste, kan dette være grunn til å frata forelder foreldreansvaret. Den forelder som mener at den andre ikke utøver foreldreansvaret i samsvar med barnets interesser og behov, må da reise sak for fylkesmannen eller domstolen med påstand om at den andre ikke lenger skal ha del i foreldreansvaret, jf. barneloven § 34 tredje ledd. For at fylkesmannen skal kunne behandle saken, må begge foreldrene samtykke til dette. Dersom det haster kan retten treffe en midlertidig avgjørelse om hvem som skal ha foreldreansvaret frem til rettskraftig dom foreligger. Retten treffer da i kjennelse en foreløpig avgjørelse som gjelder frem til saken er endelig avgjort, jf. barneloven § 38.

Barneverntjenesten

Barnevernloven § 4-3 fjerde ledd gir barneverntjenesten adgang til å gi pålegg om at barnet skal bringes til sykehus eller annet sted for undersøkelse. Slikt pålegg kan bare gis når det foreligger mistanke om at barnet er i en situasjon som beskrevet i § 4-12 første ledd bokstav c. Det vil si at det må foreligge en mistanke om at barnet blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet. Pålegg om at barnet skal kunne bringes til en kortvarig undersøkelse etter § 4-3 fjerde ledd, kan bare rettes mot barnets foresatte og gir ikke hjemmel for barneverntjenesten til å bringe barnet til undersøkelse uten foreldrenes kunnskap. Motsetter foreldrene seg at barnet blir brakt til undersøkelse, kan undersøkelsen om nødvendig gjennomføres med bistand fra politiet, jf. barnevernloven § 6-8.

Forvaltningsloven § 19 første ledd c gir ikke barneverntjenesten hjemmel til å gjennomføre en medisinsk undersøkelse av barn uten at foreldrene er informert om dette. Forvaltningslovens bestemmelser i §§ 18 og 19 regulerer en parts adgang til innsyn i sakens dokumenter.

Hovedregelen er at en part har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, herunder om resultatet av en medisinsk undersøkelse. Etter § 19 annen ledd bokstav c kan imidlertid parten nektes å gjøre seg kjent med opplysninger om forhold som av særlige grunner ikke bør meddeles videre. Denne bestemmelsen kan komme til anvendelse i saker som gjelder mistanke om seksuelle overgrep, for eksempel av hensyn til en eventuelt etterforskning.

Med hilsen

Kari M. Ofstad (e. f.)

Beate Holter